

Hoe houden we de koopkracht van de euro in stand? De uitdagingen van het Europees monetair beleid

Seminarie van 19 november 2008

Waarom de centrale banken?

Guy QUADEN, gouverneur

Met genoegen heet ik u welkom in de Nationale Bank ter gelegenheid van dit seminarie over het Europese monetaire beleid.

Sommigen onder u vragen zich misschien af waarom de Nationale Bank van België een rechtstreeks op leerkrachten gerichte opleiding heeft bedacht. Wat is het verband tussen zo'n initiatief en de opdracht van een centrale bank?

In de eerste plaats denk ik dat geen enkele emissiebank de steun van de bevolking zou kunnen missen om haar opdrachten van algemeen belang tot een goed einde te brengen. De legitimiteit van een instelling als de onze berust immers op het vertrouwen van het publiek. Wij hechten dus veel belang aan de ontwikkeling van nieuwe initiatieven op het gebied van communicatie: informatie verstrekken over onze opdrachten en verantwoordelijkheden maakt deel uit van onze burgerplichten als overheidsinstelling ten dienste van de hele maatschappij.

Communiceren stelt ons ook in staat onze beslissingen beter te doen begrijpen en zo de efficiëntie ervan te verhogen. De beslissingen van de Raad van Bestuur van de Europese Centrale Bank worden uitvoerig toegelicht in de media; de gebeurtenissen in verband met de huidige financiële crisis brengen de centrale banken in het middelpunt van de actualiteit. Het is belangrijk dat hun beslissingen begrepen worden en daarom dienen de centrale banken méér te communiceren over hun doelstellingen en hun strategie.

De centrale banken zijn in zekere zin ook bijzondere overheidsinstellingen, doordat ze onafhankelijk zijn. Deze autonomie werd versterkt door het Verdrag van Maastricht, dat tegelijkertijd het na te streven hoofddoel van het monetaire beleid omschrijft. Maar die onafhankelijkheid vergt een tegenprestatie: de verplichting om de genomen beslissingen uit te leggen en alle activiteiten van de centrale banken transparanter te maken.

Het onderwijs is in dat kader een van onze bevoorrechte partners geworden, met name in ons communicatiebeleid. Het Museum van de Nationale Bank, met zijn didactisch materiaal, is daar een goed voorbeeld van. Dit initiatief sluit daarbij aan; het zou ons moeten helpen onze banden aan te halen met al wie in het economie-onderwijs het voortouw neemt. Op termijn willen we immers bijdragen tot een betere kennis van de economische en monetaire mechanismen van de economie in het algemeen.

De laatste maanden is op internationaal vlak heel vaak gewezen op de noodzaak om de economische basiskennis te verhogen. De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling heeft haar lidstaten dan ook aanbevolen hun inspanningen ter zake op te voeren. De centrale banken vormen een ideaal kanaal voor dat soort opleidingen, aangezien ze over de nodige deskundigheid inzake economie beschikken zonder onderhevig te zijn aan commerciële beperkingen. Het enige oogmerk dat we derhalve nastreven, is het grote publiek meer inzicht in de economie te verschaffen en de jongeren de middelen aan te reiken waarmee ze hun omgeving beter kunnen begrijpen. Daarbij is het niet de bedoeling de leerlingen een bepaalde ideologie op te dringen, maar wel ze aan te zetten om na te denken en hun belangstelling voor economische en monetaire vraagstukken te wekken door hun de sleutels in handen te geven die hen zullen helpen die problemen te ontcijferen. Als hoogleraar economie zou ik er als

mijn persoonlijke mening aan toevoegen dat wij ook hopen bij te dragen tot de verbetering van het pedagogische materiaal dat thans ter beschikking staat van de leerkrachten in het secundair onderwijs en dat, voor de economische vakken, niet altijd helemaal up-to-date is.

Laten we evenwel terugkomen op wat u vandaag interesseert: wat is eigenlijk een centrale bank?

We moeten toegeven dat een centrale bank een ietwat speciale instelling is, die niet tot de overheid noch tot de particuliere sector behoort en die zich voornamelijk bezighoudt met geld. Het papiergeld wordt door ons gedrukt en in omloop gebracht naargelang van de vraag vanuit de economie; wat elektronisch geld betreft, centraliseren wij alle in België verrichte transacties.

Een centrale bank moet er niet alleen voor zorgen dat die verschillende betaalmiddelen goed functioneren, ze moet er ook en vooral op toezien dat ze hun waarde behouden. De waarde van een munt handhaven, betekent de koopkracht ervan waarborgen voor al wie er gebruik van maakt, in het bijzonder de meest kwetsbare bevolkingsgroepen, en voorkómen dat een verlies aan vertrouwen in het gebruik van die munt de onzekerheid verhoogt en de goede werking van de economie aantast. Een munt verliest haar waarde wanneer het bijvoorbeeld door de prijsstijging – de inflatie –, niet meer mogelijk is met hetzelfde bedrag dezelfde hoeveelheid goederen of diensten aan te kopen.

De geschiedenis leert dat telkens de inflatie niet meer onder controle was, de hele economie daaronder te lijden had. Hyperinflatie lag ten grondslag aan de grote economische crisissen van de 20^e eeuw. Om die reden bestaat het hoofddoel van een centrale bank in het handhaven van prijsstabiliteit, een onontbeerlijke voorwaarde voor een stabiele en duurzame groei.

Die doelstelling werd bevestigd door het Verdrag van Maastricht, de tekst die de invoering van een Europese munt – de euro –, en van een Europees monetair beleid mogelijk maakte. Het is vooral dat beleid dat vandaag ter sprake zal komen: het institutionele kader waarin het ten uitvoer wordt gelegd, de voornaamste doelstellingen die het beoogt, de strategie die wordt gehanteerd om deze te bereiken, en ten slotte het operationele kader van het monetaire beleid. Enkele specialisten die rechtstreeks bij die materies betrokken zijn, zullen ze voor u toelichten en uiteraard al uw vragen beantwoorden. Aangezien het specialisten zijn, moet u zeker niet aarzelen om hen te onderbreken, mochten ze af en toe te technisch worden. Als leerkrachten hebt u bijzondere behoeften waarin we willen voorzien.

De Nationale Bank van België kreeg van de wetgever in ons land nog heel wat andere activiteiten toegewezen, zoals het verzamelen van statistieken, het opstellen van studies, de balans- of kredietcentrales, de financiële stabiliteit en andere diensten ten behoeve van de Staat, de financiële sector en de hele bevolking. Over die andere activiteiten zullen we het vandaag niet hebben; ze bieden misschien wel stof voor een ander seminarie. Deze bijeenkomst is immers de eerste van die aard en zal fungeren als test. Om die reden zou ik u willen verzoeken het evaluatieformulier in te vullen dat u hebt ontvangen; het zal ons in staat stellen na te gaan hoe we dit initiatief, dat mij zeer dierbaar is, kunnen voortzetten en indien nodig verbeteren.

Ik dank u van harte voor de belangstelling waarvan u blijk geeft door een halve dag van uw tijd voor ons uit te trekken, en wens u een erg aangename en zeer interessante namiddag toe.